

Saturday is for funerals

UNITY DOW
Botswana

I elva år var Unity Dow domare i högsta domstolen i sitt hemland Botswana – den första och enda kvinnliga domaren där. Det var en rätt ensam tillvaro bland idel manliga kolleger och även privat blev det ensamt, för som domare hade hon så mycket auktoritet i omgivningens ögon att vanligt vardagsprat blev svårt.

Så hon började skriva om kvällarna som en väg ut ur ensamheten. Den första boken *Far and Beyond* (2000) var influerad av en kusins död i aids och handlade om hiv/aids och om mäns våld mot kvinnor.

I nästa bok *The Screaming of the Innocent* berättar hon om ritualmord på unga flickor och utgår från en verklig händelse. Boken ger en skrämmande bild av rättsväsendet, manliga makthavare och kvinnors situation i Botswana och det är ämnen som hon ofta tar upp, både i sina böcker och i sitt arbete som jurist.

Unity Dow är född 1959 i den lilla byn Mochudi och i *Juggling Truths*, som är en barndomsskildring men ingen självbiografi, använder hon många erfarenheter från sin egen uppväxt. Hon säger att det fanns så många motsägande sanningar och värderingar när hon växte upp, så det var svårt för barn att få något grepp om verkligheten.

Africa, why are you stoic,
hugging your hurts to yourself?
Are you afraid they will dislike you?
Africa, why are you so secretive, bury-
ing your ills deep within yourself?
Are you afraid they will judge you?

Let them dislike you;
Let them judge you;
But Africa, do like yourself; and
Above all, Africa do judge yourself.

(Inledningsdikt i *Unity Dows bok*
The Heavens May Fall, 2006)

Det de lärde sig hemma stämde inte med vad de fick lära sig i skolan och de var övertygade om att det fanns särskilda engelska skol-sanningar och andra afrikanska hemma-sanningar.

I *Juggling Truth* berättas detta ur huvudpersonen Moneis synvinkel. Som när flickorna i skolan fick undervisning om mens och tänkte att det kanske är något som engelska kvinnor har, men absolut inte kvinnorna i Botswana. Om alla kvinnor skulle blöda fem dagar i månaden skulle det vara blod överallt. Blod kan inte döljas. Det är lika dumt som att det står i böckerna att jorden är rund och att det finns fyra årstider. Det vet ju alla att det bara finns två: vinter och sommar.

Juridik för kvinnor och barn, pappor och bushmän

Orden juridik och advokat fanns inte i Unity Dows föreställningsvärld när hon var barn. Hon hade ingen aning om att det fanns jurister. Tack vare en klok lärare kom hon ändå in på juristutbildning och studerade vid universitet i Botswana, Swaziland och Edinburgh innan hon var färdig och kom hem till sin lantliga by igen. Där blev hon överhopad med frågor och problem av byborna och bestämde sig för att öppna en egen advokatbyrå.

Det blev mycket kvinnofrågor och frågor om barns rättigheter hon ägnade sig åt, och det gjorde hon även när hon blev utnämnd till domare i Högsta domstolen. Det är nämligen dit man måste vända sig i skilsmäsoärenden. Skilsmässor är ingen enkel fråga i Botswana, de involverar hela släkter och är inte alls en fråga bara för två personer.

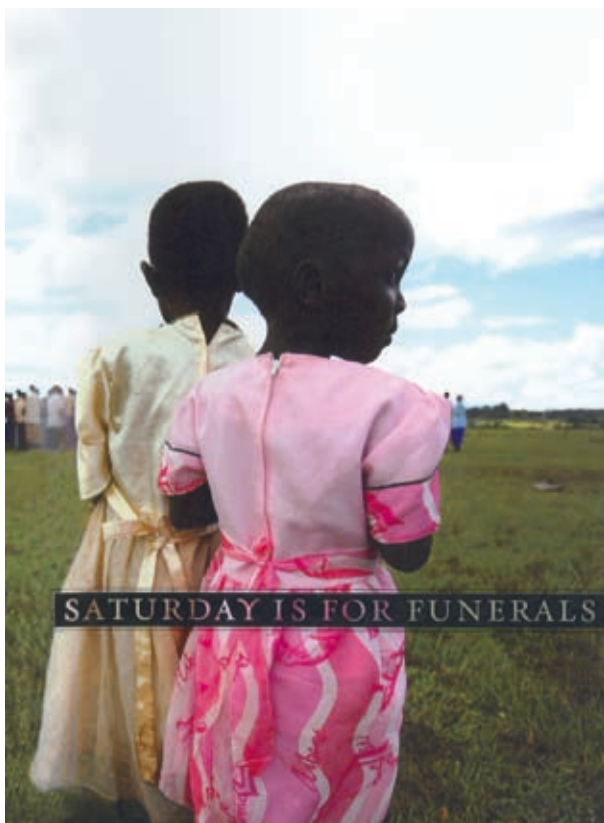
Men hon var också en av tre domare som i december 2006 fattade beslut om bushmännens rätt att återvända till sina ursprungliga bosättningstrakter. Fast själv tycker hon att bland det bästa hon gjort är när hon fick igenom att barnens försörjning också är en fråga om pappornas ansvar. Det betydde

mycket för fattiga mödrar som dittills haft hela ansvaret för sina barn.

I dag har Unity Dow en egen advokatbyrå i Botswana och är också medlem av den domstol i Kenya som ska utarbeta en ny konstitution för landet.

Hon kämpar för kvinnors och barns rättigheter och talar mycket om konflikten mellan traditionella värderingar och traditioner i Botswana/Afrika och västerländska influenser.

Hennes senaste bok heter *Saturday is for Funerals* och handlar om aids. Hon berättar om fall som inträffat i hennes närhet och läkaren Max Essex kommenterar dem ur medicinsk synpunkt. Det är hjärtskärande läsning, som samtidigt förklarar mycket om kultur och tänkesätt i Botswana. Inte minst om kvinnors och barns situation. ●

Omslagsbild på boken *Saturday is for funerals* av Unity Dow och Max Essex, 2010.